

«Senden gelecek medeniyet olmaz olsun» diyecek kadar inatçı mısın? Yoksa «medeniyet olsun da, kimden gelirse gelsin» mi diyorsun?

---

Türkiye'nin halleri beni iyice sıkmaya başladı. İnsan günde birkaç defa yıkanıyorsa ve suyun altına girdiğinde, önce beş dakika sıcak, sonra beş dakika soğuk, beş dakika daha sıcak, daha sonra beş dakika soğuk suyla yıkanıyorsa, bir süre sonra sinirleri iyice bozulur. Benim bir Türkiye, bir Dünya, bir eski, bir yeniye bakıp durmam da benzer.

Bu kadar farklı kültürü, bu kadar sık kontrol edince bir tuhaflaşmaya başlıyor her şey. İnsan inançlarını daima sorgulamaz, bu insan için doğal bir durum değildir, bir inancı edinirsin, sonra onunla en kötü ihtimal yirmi sene, otuz sene yaşarsın. İnsanların ekseriyeti, hayatı boyunca temel fikirlerinin hiçbirini elekten geçirmez.

Maalesef artık her gün, bir tarafta diyelim Tanrı fikrinin *saçmalığına* inandığından tartışmayanla, o fikrin *mutlaklığından* emin olduğu için tartışmayan kimselerin yazdıkları arasında gidip gelmekten, bir tarafta panteist kılıklı, diğer tarafta tecessüm meraklısı envai çeşit lafı didiklemekten, okuyup okuyup içimden herkese *sen de haklısın* demekten sıkıldım. Aslında hiçbirisi haklı da değil, hepsi de yarım yamalak bir şeylere inanıyor. Ancak benim bu inancım da onların inancından daha *tam* değil.

---

Basit bir problemi çok zorlanarak çözdüm. Bu da ayrı bir sıkıntı konusu. Verdiğin sözleri, imzaladığın sözleşmeleri yerine getiremeyebilme riskinin sıkıntısı. İnsanların ekseriyeti, hayatı boyunca nasıl yapılacağını bildiği şeyleri yapar. En azından kendisi bilmiyorsa da, başkası biliyordur ve onlara sorma imkanı vardır. Veyahut, bunlar da yoksa, daha önce birileri yapmıştır ve bir kaynak bırakmışlardır. İnsanların iş dedikleri çoğunlukla böyle.

Ama benimkisi? Neden kimsenin daha önce yapmadığı işleri yapmaya çalışıyorum? Zorum nedir? Mırıl mırıl yüzyıllardır tekrar edilen lafları, kepçeyle alıp, kaşıkla dağıtarak hayatını geçiren insanlardan neden olamıyorum? Bende bu ego mu, yoksa aptallık mı, veyahut başka bir hastalık mı bilemedim.

---

Yüzyıllarca önceye dayanan bir kültür sahibi olmak insanı söylediklerinde, yaptıklarında daha haklı kılar mı? Bizim kültürümüzün, diğerlerinden daha güzel olduğunu söylüyorlar, öyle mi gerçekten?

---

Afrika'nın bir bölgesinde bulunan bir kabilenin kültürünün de o kabile için değerli olduğunu kabul ederiz. Belki onlar, yüzlerini çok orijinal ve *güzel* boyuyorlardır. Ancak bu onları sair konularda ciddiye almamızı gerektirmez.

Eskiden güzel işler yapmış olmaları, *ecdadın* tüm dünya tasavvurunun doğru olduğu veya yaptıkları her işte isabet kaydettikleri anlamına gelmez.

Bizim en büyük derdimiz, geçmişimizin çok büyük olması. Büyük kaza atlatan adamın bir daha arabaya binmeyişiine benzer bir korku var bir yandan, bir yandan da eski günlerin avuntusu. Geçmişin geçmişte kaldığını, ölenin hep öldüğünü, Budin'in, Belgrad'ın, Atina'nın, Selanik'in düştüğünü, oralardaki türbelerin, camilerin yıkıldığını, dedeleri oralarda at binemeyenlerin bizi artık gezmeye bile almak istemediklerini.

Geçmiş geçmişte bırakıp mı ilerleyebiliriz, yoksa geçmiş unutmadan mı? Eski hikayelerin sonunu değiştirmeye çalışmak mı daha iyidir, yeni hikayelere başlamak mı?

Batı eski hikayelerini aynen devam ettirmedi, yoksa hala harala gürele haçlı seferi düzenliyor olurdu. Bilim gibi, Demokrasi gibi yeni hikayeler buldu ve o sayede eski hikayelerin de sonunu yeniden yazabileceğini farkettiler. Bizim de yapmamız gereken bu mu? Yoksa geçen bir yerde bir Batılı'dan okuduğum, «Batı maddeyi kazanırken manada kaybetti, Doğu ise manayı hala koruyor. Doğu'nun maddi eksiklerini tamamlaması mümkündür ama Batı'da maneviyatı yeniden inşa edemeyiz. Bir sonraki savaşta bunun için yenileceğiz.» demesini mi ciddiye almalıyız?